

RAMON PLANES I ALBETS, *La descripció dels arxius municipals catalans fins a la fi del segle XIX: L'Arxiu de la Ciutat de Solsona*. — Institut d'Estudis Catalans, Memòries de la Secció Històrico-Arqueològica, XLV.— Barcelona 1993.— 438 pàgs. (24 x 17 cm).

En aquest llibre, que obtingué el premi Jaume Sarri 1992 de l'Institut d'Estudis Catalans, l'autor s'endinsa en la història de l'Arxiu de la Ciutat de Solsona, partint del principi que es tracta d'una actuació prèvia i necessària a qualsevol intervenció arxivística sobre el fons documental. Al mateix temps, com queda ben palès en els capítols primer, segon i cinquè de l'obra, fa una important aportació a aspectes de la metodologia arxivística i de la història dels nostres arxius.

El llibre s'estructura en sis capítols: primer *Introducció: «Mètode històric» i història dels arxius* (11-18); segon *Concepte d'arxiu classificació i descripció d'arxius* (19-44); tercer, *L'Arxiu de la Ciutat de Solsona* (45-88); quart, *Cloenda* (89-92); cinquè, *Bibliografia* (93-102); sisè, *Inventaris i altres documents* (123-438). En els primers capítols, Ramon Planes remarca la importància de conèixer la història d'un arxiu, dels seus instruments de descripció, etc., com a pas bàsic i necessari per la seva correcta classificació. A més del seu valor històric, els inventaris i els catàlegs tenen una gran importància per la praxi i la teoria arxivística. Analitza el concepte i la utilització dels arxius al llarg dels segles, en les seves diferents vessants: administrativa, jurídica, històrica, etc.; aspectes que han determinat els criteris de conservació de la documentació, condicionant els fons documentals que avui ens han arribat; així mateix fa un recorregut pels diferents sistemes i tendències en la classificació de la documentació que s'han utilitzat des de l'edat mitjana al segle passat. Cal realçar els exemples i les referències que aporta l'autor, al llarg de l'exposició, tant a nivell català com a nivell europeu (Arxiu municipal de Siena, Antoni de Campmany, Caresmar, Martí, Villanueva... Baldassare Bonificació, O. Legipont i altres).

En l'apartat 2.2. *Els Arxius municipals catalans fins a la fi del segle XIX. Alguns punts de referència*, trobem un seguit de planes

que fan un breu i interessant repàs sobre l'evolució dels arxius municipals catalans, amb els exemples de Barcelona, Manresa, Tàrrrega, Cervera, Reus, Lleida, Sabadell, Vic, etc., remarcant la incidència del desenvolupament legislatiu i la seva influència en el món dels arxius municipals.

L'Arxiu de la Ciutat de Solsona i la seva trajectòria s'estudien en els capítols tercer i quart. Analitzen quatre inventaris diferents, tots inèdits. El primer fet a cavall dels segles XV i XVI; el segon, és de finals del segle XVII —*L'Índex [...] 1685-1687*—, molt detallat; el tercer és un inventari del segle XVII, incomplet; i, finalment, l'*Índice*, de finals del segle XIX, elaborat per Domènec Valls.

Cadascun dels inventaris és analitzat. Especial atenció mereix, per la seva completesa, al nostre entendre —*L'Índex /.../ de 1685-1687*— que fou elaborat pels notaris Bernat Coma, Ramon Vallonga i Joan Farrer, tots ells de la ciutat de Solsona. El canvi d'edifici de la casa de la ciutat comportà la seva elaboració i la instal·lació en un armari, especialment construït l'any 1685, per guardar la documentació. Crida l'atenció que fins els anys quaranta o cinquanta del nostre segle, encara s'hi custodiaven documents de l'Arxiu municipal solsoní.

Un altre dels inventaris que destacaríem, és l'*Índice* de Domènec Valls, secretari de l'Ajuntament de Solsona. Es tracta d'un inventari-catàleg, amb un alt nivell descriptiu, encara que amb uns criteris arxivístics dubtosos, que contrasten amb altres, de la mateixa època, molt més elaborats, com el que va portar a terme Josep Serra i Campdelacreu a Vic (1879).

En el quart capítol, es planteja si en una actuació global sobre el conjunt del fons documental de l'Arxiu de la Ciutat de Solsona, hauria de respectar, o pel contrari caldria bandejar, l'actuació duta a terme pel secretari de l'Ajuntament de Solsona, Ramon Valls. Després d'un seguit de consideracions, en aquest cas concret, s'aposta pel manteniment de la classificació elaborada.

Segueix un apartat dedicat a la bibliografia, molt complet i útil, dividit en tres seccions: *Bibliografia general consultada* (93-102); *Bibliografia monogràfica consultada sobre arxius municipals catalans (Principat)* (103-116); *Treballs per als quals ha estat*

consultat l'Arxiu de la Ciutat de Solsona (117-122) i un capítol final amb la transcripció d'inventaris i documents donen la forma definitiva al conjunt de l'obra. En aquest darrer apartat s'hi transcriuen tots els inventaris analitzats, més altres documents d'interès per l'Arxiu de la Ciutat de Solsona. Aquest capítol ens ofereix una informació molt valuosa per copsar aspectes de l'evolució arxivística.

En definitiva ens trobem davant d'una obra que exposa diferents tesis de Ramon Planes i Albets centrades en la importància de conèixer la tradició arxivística i la història dels arxius com un element teòric, però, també, necessari per la pràctica dels arxivers. Aquest estudi s'inscriu en la línia d'altres publicacions de l'autor, com *La catalogació de l'Arxiu de la Col·legiata de Sant Vicenç de Cardona endegada pel canonge Miquel Mitjans i Llenguart (1718-1721)*, Patronat Municipal de Museus. Cardona, Butlletí núm. 3 (desembre 1984 - gener 1985). La present obra és un estudi completíssim sobre l'Arxiu de la Ciutat de Solsona, emperò, transcendeix aquest àmbit local, assolint un interès general en el panorama arxivístic, com ha quedat palès en la publicació d'alguns dels seus apartats a la revista *Lligall*, 5 (1992).

Una obra molt ben documentada (s'ha utilitzat documentació de l'Arxiu de la Ciutat de Solsona, l'Arxiu de Protocols de Solsona, l'Arxiu Diocesà de Solsona, l'Arxiu parroquial de Solsona i de la Biblioteca de Catalunya) amb una extensa utilització bibliogràfica que estimularà l'estudi de la història de la nostra tradició arxivística que, com assenyala Ramon Planes, és encara molt poc coneguda. Fet que constata amb el que succeeix a altres països europeus i amb l'enorme riquesa del patrimoni documental del nostre país.

Voldríem acabar la present notícia bibliogràfica assenyalant i remarcant que la publicació d'aquest llibre significa la represa, després de molts anys —recordem la Memòria que presentà l'Institut d'Estudis Catalans a la Diputació de Barcelona sobre la conservació i catalogació d'arxius i biblioteques d'interès històric, l'any 1914—, de l'edició d'obres arxivístiques per part de l'Institut d'Estudis Catalans.

JORDI TORNER I PLANELL